

*Nuqqas ta' kapaçita` proçesswali – nullita`
-sanatorja*

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. GRAZIO MERCIECA LL.D.

ILLUM, 11 TA' MEJJU 2023

Rikors Nru. 787/2020 GM

Western Co. Limited (C19994)

VS

**Joseph Buhagiar (ID 389541M) u b' digriet tat-22
ta' April 2021 Lucia Vella (K.I. 0852250M) bħala
kuratriçi tal-interdett Joseph Buhagiar ġiet awtorizzata
tintervjeni *in statu et terminis***

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Ġuramentat ta' Western Co. Limited (C 19994) li permezz tiegħu wara li ppremettiet illi :

1. Bieġhet u kkonsenjat diversi vetturi lill-konvenut.

2. Konsegwentement hija kreditriċi tal-konvenut f'somma li trid tiġi likwidata minn din l-Onorabbli Qorti.
3. Kienet debitament interpellat konvenut biex iħallas il-bilanċ li kien dovut iżda inutilment.

Talbet lil din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara illi l-konvenuti (*sic*) huma debituri tas-soċjeta' attriċi f'ammont li għad irid jiġi likwidat minn din l-Onorabbli Qorti rappreżentanti prezz ta' diversi vetturi.
2. Tillikwida dak dovut mill-konvenut lis-soċjeta' attriċi.
3. Tikkundanna lill-konvenut iħallas lis-soċjeta' attriċi s-somma hekk likwidata.

Rat ir-Risposta Ġuramentata ta' Joseph Buhagiar li permezz tagħha eċċepixxa illi :

1. Preliminarjament, in-notifika hija waħda skorretta, nulla u bla effett stante illi kif ser jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-każ, l-intimat huwa persuna li tbatu minn kondizzjoni mentali li tirrendih nkapaci.
2. It-talbiet rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u l-ebda ammont ma hu dovut kif reklamati stante illi l-esponenti huwa bniedem li jbatu minn kondizzjoni mentali li tirrendih inkapaci jifhem u jagħti l-kusens tiegħu b'mod ħieles, volontarju u li jekk jkun qed jifhem, ir-reazzjoni tiegħu għal istess tkun waħda rallentata u ma tikkorrespondix ma' dak li jkun qed jiġri madwaru u dan kif jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-każ u għal liema raġuni, kull skrittura ffirmata tul dawn l-aħħar circa ħmistax (15)-il sena circa hija nulla u bla effett ai termini tal-artikolu 968 tal-Kodiċi Ċivili.
3. Stante li jidher li l-pretensjoni attriċi tikkonċerna bejgħ u konsenja ta' vetturi lill-esponenti, kellha qabel xejn tiġi esebita kull skrittura rigwardanti kull vettura li qed jiġi allegat il-bejgħ tagħha li seta' seħħ qabel l-ewwel (1) ta' Jannar 2002, għal liema raġuni, fin-nuqqas ta' tali skrittura qed jiġi eċċepit n-nullita` tat-trasferiment u konsenja stante li ma sarx skont id-disposizzjonijiet tal-Artikolu 38 tal-Att XVII ta' 1993.
4. Ukoll l-preskrizzjoni ta' ħames snin a tenur tal-artikolu 2156 tal-Kodiċi Ċivili.

5. Mingħajr pregudizzju għas-suespost, l-esponenti ma hux persuna mentalment luċida u ilu hekk għal diversi snin u dan kif ser jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawża għal liema raġuni qed jiġu ntavolati proċeduri quddiem il-Qorti ta' Ġurisdizzjoni Volontarja sabiex l-esponenti jiġi nterdett.

Rat in-nota ta' Lucia Vella bħala kuratriċi tal-konvenut Joseph Buhagiar li permezz tagħha eċċepiet ulterjorment illi :

1. Il-ftehim tal-14 ta' Jannar 2008 u d-dikjarazzjonijiet tad-19 ta' Jannar 2008 u tas-16 t'April 2019 li allegatament ġew iffirmati minn Joseph Buhagiar huma nulli u bla effett fil-liġi stante illi minbarra li ma kienx hemm il-kunsens volontarju ta' Joseph Buhagiar minhabba l-istat mentali tiegħu, il-kunsens tal-istess Joseph Buhagiar ittiehed ukoll bi vjolenza, aġir u għemil doluż da parti tas-soċjeta' rikorrenti.

2. Sussegwentament il-ftehim u d-dikjarazzjonijiet kollha fuq citati huma għal kollox iffalsifikati u foloz u għalhekk m'għandhom ebda effett kwalunkwe fil-liġi.

Rat l-atti tal-kawża.

Qrat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-avukati difensuri tal-partijiet.

Ikkunsidrat:

Permezz tar-rikors maħluf tagħha, l-attriċi qiegħdha titlob il-likwidazzjoni u hlas ta' prezz ta' vetturi allegatament mibjugħa lill-konvenut.

Id-difiża tal-konvenut hija (i) li hu mentalment inkapaċi (eċċezzjonijiet numru 1, 2, u 5; (ii) il-preskrizzjoni a tenur tal-Art. 2156 tal-Kodiċi Ċivili (eċċezzjoni numru 4) u (iii) in-nullita' ta' kull trasferiment li seta' sar bi ksur tal-Art. 38 tal-Att XVII.1993 (eċċezzjoni numru 3).

Il-konvenut għamel din id-difiża huwa stess permezz ta' risposta maħlufa. Halef li hu mhux kapaċi joqgħod f'kawża għaliex ma kellux il-kapaċita` mentali; u li lanqas kien kapaċi jagħti l-kunsens tiegħu għall-iskritturi msemmija. Fl-istess nifs jgħid li qarrqu bih.

Fil-5 ta' Frar 2021, jiġifieri fil-mori tal-kawża, il-konvenut gie nterdett.

Il-psikjatra Dr Mark Xuereb hareg ċertifikat preliminari fit-13 t'Ottubru 2020¹ - lejliet li l-konvenut ippreżenta r-risposta maħlufa - li l-konvenut kien isofri mid-demenzja għall-inqas għal madwar 12-il xahar qabel; li ma kienx mentalment kapaċi li jiffirma dokumenti legali jew jidhol f'xi ftehim ("*transaction*"). Fiċ-ċertifikat jgħid li kien sejjer jagħmel testijiet oħrajn dwar il-pazjent. Barra minn hekk, il-Qorti kellha l-okkażjoni li tisma' *viva voce* lill-istess psikjatra li xehed kemm in eżami kif ukoll in kontro-eżami. Stqarr li, għalkemm ma kienx eżaminah qabel id-data taċ-ċertifikat, kien professjonalment konvint li l-konvenut kien ilu mentalment inkapaċitat sa mis-sena 1991 meta, skont ir-rekords tal-isptar, sofra minn "*fronto temporo parietal damage*". Kundizzjoni li ma thallix lill-pazjent jifhem l-implikazzjonijiet ta' ċertu affarijiet li jiġru madwaru; b'mod partikolari timpedih milli jifhem it-tifsira u l-konsegwenzi ta' atti legali. Il-Qorti semgħet ukoll liż żewġ aħwa tal-konvenut: il-kuratriċi u oħtha - li spjegaw kif, tenut kont tal-infermita` mentali tiegħu, kienu jieħdu hsieb kontinwu ta' hohom, jgħassu fuq il-movimenti tiegħu, u jehdulu hsieb hwejjeg mill-iktar baziċi bhat-tisrif taċ-ċekkijiet tal-pensjoni. Jagħrfu wkoll li kien faċilment jiġi mmanipulat min-nies bla skrupli. Fil-fehma tal-Qorti, dan kollu jikkonferma l-opinjoni tal-psikjatra. Hemm ukoll korroborazzjoni minn indizju oġgettiv li

---

¹ Fol.121.

jikkonsisti fil-fatt li l-konvenut ħalla lil frodista notorju jinqeda bih biex jixtri l-vetturi fuq ismu u jdaħħlu f'dejn mas-soċjeta` attriċi.

Dawn il-provi, flimkien mal-interdizzjoni tal-konvenut, ma jhallu l-ebda dubju li meta gie notifikat bil-kawża fl-1 t'Ottubru 2020 (gie notifikat personalment)² ma kienx kapaċi mentalment li jirċeviha.

Hekk kif min ikollu dritt jista' ma jkollux il-kapaċita` li jeżerċita dak id-dritt, jew li jeżerċitah b'mod limitat, hekk ukoll wiehed jista' jkollu l-kapaċita` li jkun parti f'gudizzju iżda ma jkunx jista' jeżerċita d-drittijiet proċesswali. Għalhekk il-liġi proċesswali tipprovdi li dawk li huma totalment inkapaċi (bħall-konvenut Joseph Buhagiar) jidhru fil-proċess fil-persuna tar-rappreżentanti legali tagħhom (bħal kuratur); dawk relattivament inkapaċi (bħal tfal minorenni) jkunu awtorizzati jew assistiti mill-persuni li jassistuhom f'rapporti ġuridiċi oħrajn (bħall-ġenituri).

Skont Art. 781, persuni b'diżordni mentali li tagħmilhom inkapaċi li jieħdu ħsieb hwejjigħom, u kull persuna oħra li ma jkollhiex l-eżerċizzjoni jew l-amministrazzjoni libera tal-jeddijiet li fuqhom tkun il-kawża, mhumiex kapaċi biex joqgħodu f'kawża bħala atturi jew konvenuti, ħlief fil-persuna ta' dak li skont il-liġi jkollu f'idejh dik l-amministrazzjoni, jew ta' kuratur *ad litem*. Il-liġi tiddikjara espressament li fin-nuqqas, kull att ġudizzjarju bħal dan huwa null.³ Il-liġi tagħmel dikjarazzjoni espressa ta' nullita` f'każijiet rari, u din hija waħda minnhom. Nullita` din li tista' titqanqal ukoll mill-Qorti *ex officio*.

---

² Ara riferata a fol. 9.

³ Art. 787(1) Kap. 12.

Min-naħa l-oħra, il-ligi tkompli tghid li d-difett tan-nullita` jigi rimedjat jekk il-kuratur japprova l-atti.⁴

Il-kuratriċi interveniet fil-kawża *in statu et terminis* wara rikors li pprezentat fis-26 ta' Marzu 2021 skont Art. 1226 tal-Kodiċi Ċivili (dan jolqot il-mertu) u Art. 728(2) tal-Kodiċi ta' Proċedura, u milqugħ fit-22 t'April 2021. Fl-20 ta' Lulju 2021 talbet li tipprezenta nota tal-eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dawl ta' xi provi li sadanittant kienu tressqu mill-attur.⁵ Il-Qorti laqgħet it-talba u fil-15 t'Ottubru 2021 il-kuratriċi pprezentat nota bl-“eċċezzjonijiet ulterjuri”⁶ fuq indikati.

Skont l-Art. 728, bħala regola, l-eċċezzjonijiet kollha għandhom jingħataw fir-risposta maħlufa. Ebda “**eċċezzjoni oħra**” ma tithalla ssir f'xi waqt ieħor tal-kawża għajr bil-permess tal-Qorti wara li din tkun sodisfatta li kien hemm raġunijiet validi l-għaliex ma sarux fir-risposta maħlufa. M'hemmx dubju li l-eċċezzjonijiet mill-kuratriċi saru **b'zieda** ma' dawk li pprezenta l-konvenut fir-risposta maħlufa. Li jfisser li l-kuratriċi **rratifikat** l-eċċezzjonijiet originali li kien għamel il-konvenut personalment. Dan jidher ċar ukoll min-nota ta' sottomissjonijiet aħħarija tal-kuratriċi li fiha għamlet riferenza għall-istess risposta maħlufa. Għalhekk l-eċċezzjoni tan-nullita` tan-notifika, u n-nullita` tar-rikors maħluf, saru validi, għalkemm għall-bidu ma kinux minħabba l-inkapaċita` proċesswali tal-konvenut.

Min-naħa l-oħra, ma jirriżultax li l-kuratriċi rratifikat ukoll ir-rikors ġuramentat; anzi kkonfermat ir-riġett tiegħu billi ssanat it-tweġiba maħlufa ta' Joseph Buhagiar.

---

⁴ Art. 788 Kap. 12.

⁵ Fol. 69.

⁶ Fol. 75.

In vista tas-suespost, il-Qorti sejra tieqaf hawn.

Decide:

Għal dawn il-motivi, l-Qorti:

(1) tilqa' l-ewwel u l-ħames eċċezzjonijiet tal-konvenut u tiddikjarah mhux mentalment kapaċi li joqgħod f'gudizzju.

(2) għalhekk tiddikjara n-notifika tar-rikors maħluf kif ukoll ir-rikors maħluf innifsu irriti u nulli u tillibera lill-konvenut mill-osservanza tal-gudizzju.

Spejjeż a kariku tas-soċjeta' attriċi.

Moqrija.

ONOR. IMĦALLEF
GRAZIO MERCIECA